

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії
Навчально-реабілітаційного закладу
вищої освіти «Кам'янець-Подільський
державний інститут»

Ректор

Мар'ян ТРІПАК
2026 р.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності**

D4 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

D БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ РОЗВИТКОМ**

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри публічного управління, менеджменту
та інклюзивної економіки імені В. Слободяна
факультету економіки, управління та діджиталізації

Протокол № 12 від 12 травня 2026 р.

В. о. завідувача кафедри О. Трпак Олена БАЧИНСЬКА

Кам'янець-Подільський, 2026

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного іспиту зі спеціальності розроблена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Публічне управління інклюзивним розвитком», галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування, а також з урахуванням вимог Стандарту вищої освіти магістра та сучасних тенденцій розвитку науки у сфері публічного управління та адміністрування.

Програму вступного іспиту для вступу на навчання з метою здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування спрямовано на комплексну перевірку рівня теоретичної підготовки вступників, сформованості загальних і фахових компетентностей, необхідних для здійснення науково-дослідної діяльності у сфері публічного управління, державної політики, врядування та забезпечення інклюзивного розвитку суспільства.

Вступний іспит зі спеціальності проводиться з метою оцінювання знань, умінь і навичок, набутих вступниками під час здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також визначення їхньої готовності до навчання за освітньо-науковою програмою та виконання самостійних наукових досліджень. Зміст програми охоплює фундаментальні положення теорії та практики публічного управління й адміністрування, сучасні концепції державної політики, стратегічного управління, публічного врядування, регіонального розвитку, цифрової трансформації публічного сектору, інклюзивного розвитку, а також актуальні питання реформування системи публічного управління в Україні в умовах європейської інтеграції.

Вимоги до здібностей та підготовленості вступників. Оволодіння системою знань та умінь, що відповідають вимогам освітнього ступеня доктора філософії за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування» передбачає, що на навчання для здобуття ступеня доктора філософії за вказаною спеціальністю приймаються особи, які мають освітній ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, здобутих за іншою спеціальністю, за умови успішного проходження вступних випробувань.

Зміст програми вступного випробування. Програма до вступного випробування за спеціальністю має комплексний характер і враховує вимоги стандарту вищої освіти магістра за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування». З огляду на це сформовані тематичні блоки, які формують зміст програми вступного випробування.

Вступне випробування дає можливість абітурієнтам виявити наявні знання та довести свою готовність продовжувати навчання в аспірантурі.

Формою проведення вступного випробування до аспірантури за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування» за освітньо-науковою програмою «Публічне управління інклюзивним розвитком» є письмовий іспит.

Основні джерела для підготовки до вступного іспиту наведено у списку рекомендованої літератури, який містить нормативно-правові акти, підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті, довідкові видання та інші наукові праці з проблематики публічного управління та адміністрування. Для поглиблення підготовки вступникам рекомендується використовувати також сучасні вітчизняні й зарубіжні наукові публікації, аналітичні матеріали міжнародних організацій, офіційні документи органів державної влади та місцевого самоврядування, а також результати актуальних наукових досліджень у сфері публічного управління, публічної політики, цифрового врядування та інклюзивного розвитку.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ІСПИТ

1. Феномен управління та основні підходи до його вивчення.
2. Основні поняття науки управління: влада та панування, керівництво та адміністрування, управління та менеджмент.
3. Етапи становлення, коло проблем та основні школи загальної теорії управління.
4. Поняття про соціальне управління. Види соціального управління.
5. Механізм соціального управління: закони, принципи, форми і методи.
6. Функції та організаційна структура соціального управління.
7. Кадри управління та управлінський процес. Діапазон управління та проблема якісної оцінки управлінських кадрів.
8. Інформація та комунікація в соціальному управлінні. Види комунікації.
9. Поняття інформаційних бар'єрів та інформаційних шумів.
10. Вимоги щодо інформації, яка використовується у соціальному управлінні.
11. Державне управління: визначення та характерні риси.
12. Визначення публічного управління.
13. Публічне управління та державне управління.
14. Принцип зворотного зв'язку як основа публічного управління.
15. «Трирівнева концепція» публічного управління Леслі Пала.
16. Організація масової свідомості та поведінки як елемент публічного управління.
17. Суб'єкти та об'єкти публічного управління. Співробітництво з питань громадянського суспільства як один із пріоритетів реформування публічного управління в Україні.
18. Політичний менеджмент як елемент публічного управління.
19. Аналітична складова публічного управління.
20. Функції публічного управління. Антикризисний менеджмент як складова функції контролю.
21. Організаційна структура та її різновиди. Етапи проектування організаційних структур.
22. Сервісна складова публічного управління. «Перелік базових публічних послуг» Європейського Союзу.
23. Проблема оцінювання та управління якістю у публічному управлінні.

24. Основні підходи до тлумачення терміну «адміністрування». «Публічне управління» : нюанси тлумачення.
25. Адміністрування як організаційно-технічна складова публічного управління.
26. Адміністративна система управління та концепція бюрократії Макса Вебера.
27. Концепція адміністративної поведінки Герберта Саймона.
28. Здійснення державної політики як ключовий елемент адміністрування. Здійсненість політики та впливовість політики.
29. Управління проектами та програмами як складова адміністрування.
30. Поняття адміністрації. Публічна адміністрація та її елементи.
31. Проблема співвідношення «політики» та «адміністрації».
32. Психологічні аспекти адміністрування та феномен законів Паркінсона.
33. Адміністративна реформа: покликання, передумови та дилеми.
34. Формальні і неформальні механізми відповідальності посадових осіб.
35. Нормативно-правова база організації та функціонування системи органів публічної влади в Україні.
36. Морально-етичні аспекти публічного управління та адміністрування.
37. Управлінська діяльність в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.
38. Концепції публічного управління економічними процесами. Поняття геоекономіки.
39. Структура державного сектору економіки.
40. Приватна та державна власність - взаємовідносини та протиріччя.
41. Приватизація як інструмент державної політики. Обґрунтування доцільності та аналіз ризиків приватизації.
42. Регуляторна політика держави відносно малого та середнього бізнесу.
43. Пріоритетні напрями науково-технічної політики держави. Їх цілі та завдання.
44. Роль міжнародних економічних організацій у формування державної політики у галузі управління економічним розвитком країни.
45. Роль держави у управлінні економічним розвитком.
46. Сучасні умови та проблеми України в контексті публічного управління та адміністрування в сфері економіки.
47. Аналіз наслідків війни Росії проти України для економічної безпеки, територіальної цілісності, енергетичної незалежності та соціальної стабільності країни.
48. Оцінка потенціалу та ризиків економічної співпраці з ЄС, США, Китаєм та іншими партнерами.
49. Рекомендації щодо покращення якості та прозорості публічного управління та адміністрування в сфері економіки в повоєнний період.
50. Бюджет як засіб контролю та управління економічним розвитком.
51. Державна політика у сфері розвитку культури.
52. Проблеми самоідентифікації осередків суспільства за мовними, культурно-історичними, або релігійними ознаками, основні завдання

державної політики у відповідних сферах.

53. Механізми керування взаємовідносинами між постачальниками та споживачами послуг ЖКГ.

54. Державна політика в галузі освіти. Законодавче та нормативно-правове забезпечення освітньої галузі.

55. Державні освітні стандарти. Моніторинг якості освіти.

56. Охорона здоров'я як складова соціальної та гуманітарної політики держави. Державні механізми управління охороною здоров'я.

57. Держава як гарант «забезпеченої старості». Світовий досвід вирішення питань пенсійного забезпечення.

58. Світова проблема «старіння населення» - основні чинники, проблеми та сценарії розвитку.

59. Демографічна ситуація в Україні та її вплив на соціальну сферу.

60. Проблеми та потреби літніх людей в Україні. Державна політика щодо захисту прав та інтересів літніх людей.

61. Пенсійна система в Україні: структура, функціонування, фінансування, регулювання. Пенсійні права та обов'язки громадян.

62. Національні інтереси, їх різновиди, американська та європейська традиції їх вивчення.

63. Національна безпека та її геополітичні засади. Поняття геостратегії.

64. Механізм реалізації національних інтересів та його складові.

65. Принципи забезпечення національної безпеки.

66. Закон України «Про основи національної безпеки України» та Стратегія національної безпеки України.

67. Вплив війни на національні інтереси та національну безпеку України.

68. Стратегії та механізми протидії агресії Росії, відновлення контролю над окупованими територіями, забезпечення миру та безпеки, реінтеграції внутрішньо переміщених осіб та постраждалих від війни, відбудови економіки, соціальної сфери, інфраструктури, екології, культури, освіти, охорони здоров'я.

69. Сфери застосування інформаційних технологій у державному управлінні.

70. Електронний уряд як інновація державного управління сучасного інформаційного суспільства. Поняття, сутність та актуальність запровадження.

71. Методи набуття і поширення інформації в державному управлінні на основі новітніх інформаційних технологій.

72. Засоби масової інформації як один з елементів публічного управління. Інтернет як засіб формування громадської думки та контролю над нею.

73. Місце та роль соціальних мереж у формуванні громадської думки.

74. Проблеми та ризики при використанні соціальних мереж.

75. Проблеми та ризики пов'язані з використанням соціальних мереж у публічному управлінні: запобігання або мінімізація.

76. Цифрові досягнення України у побудові інформаційного суспільства, підвищення якості та доступності публічних послуг, створення цифрової

економіки та суспільства, підтримка повоєнної відбудови та реінтеграції окупованих територій.

77. Державна служба та політичний устрій і тип держави.

78. Завдання державної служби. Види державної служби.

79. Види державних службовців в Україні. Види службовців органів місцевого самоврядування в Україні.

80. Державні службовці і політичні діячі: співвідношення правового статусу.

81. Права і обов'язки державних службовців.

82. Сутність кадрової політики на державній службі. Предмет і суб'єкт кадрової політики.

83. Поняття, мета й умови професійної підготовки державних службовців.

84. Система підвищення кваліфікації державних службовців.

85. Поняття державної кадрової політики: регіональний вимір.

86. Професійна орієнтація в управлінні персоналом державної служби.

87. Технології управління кар'єрою персоналу. Формування системи кадрового резерву державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

88. Публічне управління в сфері економіки у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

89. Публічне управління соціальною сферою життя суспільства у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

90. Управління національними інтересами та національною безпекою у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

91. Публічне управління та адміністрування в побудові інформаційного суспільства у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

92. Реформування державної служби в Україні у контексті євроінтеграційних процесів.

93. Проблеми та перспективи професійної підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в Україні в умовах війни, окупації та повоєнної відбудови.

94. Проблеми та перспективи антикорупційної діяльності на державній службі та в органах місцевого самоврядування в Україні в умовах війни, окупації та повоєнної відбудови.

ТЕМА 1.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Управління як наукова дисципліна та практична діяльність: феномен, сутність, функції, цілі, принципи, методи, види, форми, рівні, стилі, ролі, чинники, етапи, критерії, показники, результати.

Основні підходи до вивчення управління: класичний, неокласичний, сучасний. Доцільність та обмеженість кібернетичного тлумачення поняття управління. Процес управління як упорядкування системи. Системний підхід

до управління: поняття, особливості, переваги, недоліки, застосування.

Основні поняття науки управління: влада та панування, керівництво та адміністрування, управління та менеджмент. Відмінності та співвідношення між ними. Етапи становлення, коло проблем та основні школи загальної теорії управління: наукове управління, адміністративна школа, школа людських відносин, школа прийняття рішень, школа соціальної системи, школа математичного моделювання, школа ситуаційного управління, школа стратегічного управління, школа якості.

Соціальне управління як вид управління: поняття, сутність, предмет, об'єкт, суб'єкт, мета, завдання, функції, принципи, методи, механізми, інструменти, форми, структура, моделі, типи, стилі, ролі, чинники, етапи, критерії, показники, результати. Характерні риси соціального управління. Основна відмінність соціального управління від управління живими організмами.

Політичне управління як вид соціального управління: поняття, сутність, предмет, об'єкт, суб'єкт, мета, завдання, функції, принципи, методи, механізми, інструменти, форми, структура, моделі, типи, стилі, ролі, чинники, етапи, критерії, показники, результати. Два аспекти політичного управління: адміністративно-правовий (примусовий) та впливово-виховний (переконання). Поняття про соціально-політичне управління.

Управлінська діяльність в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови: поняття, сутність, особливості, проблеми, виклики, перспективи, напрями, стратегії, тактики, ризики, загрози, можливості, обмеження, ресурси, партнери, конкуренти, стейкхолдери, цільові групи.

ТЕМА 2.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА МОДЕЛІ

Поняття публічного. Державна влада та публічна влада, державна політика та публічна політика: спільне і відмінне. Державне управління: визначення та характерні риси. Відмінності менеджменту державної організації від менеджменту недержавної організації.

Визначення публічного управління. Публічне управління та державне управління. Принципи публічного управління та їх ціннісний вимір. Принцип зворотного зв'язку як основа публічного управління. Управління зв'язками в публічному управлінні. Переговорний процес як інструмент управління зовнішніми зв'язками. «Урядування в мережі». «Трирівнева концепція» публічного управління Леслі Пала. «Вікно Овертона» та доктрина шоку». Комунікативний вплив як інструмент публічного управління.

Суб'єкти та об'єкти публічного управління. Держава як суб'єкт публічного управління. Органи місцевого самоврядування в публічному управлінні. Політичні партії та громадські організації як суб'єкт публічного управління. Бізнес як суб'єкт публічного управління. Соціальний діалог як

запорука успішного публічного управління. Співробітництво з питань громадянського суспільства як один із пріоритетів реформування публічного управління в Україні.

Політичний менеджмент як елемент публічного управління. Види політичного менеджменту та їхня дотичність до публічного управління. Менеджмент організації у публічному управлінні. Аналітична функція політичного менеджменту як складова публічного управління. Теоретичний та прикладний рівні аналізу політики. Моделі аналізу політики. Етапи аналізу політики. Центри аналізу політики як суб'єкти публічного управління.

Функції публічного управління. Планування, довгострокове планування та стратегічне планування. Організація та координація у публічному управлінні. Організаційна структура та її різновиди. Етапи проєктування організаційних структур. Поняття ідеальної організаційної структури. Контроль у публічному управлінні. Види контролю та його призначення. Негативні наслідки контролю та шляхи їх усунення. Умови ефективності контролю Концепція управління за результатами. Антикризовий менеджмент як складова функції контролю. Функції держави у системі публічного управління (Бернар Гурне).

Сервісна складова публічного управління. Поняття «послуги, що надається при виконанні функцій державної влади». Публічні послуги: національні особливості підходів до розуміння та забезпечення. «Перелік базових публічних послуг» Європейського Союзу.

Адміністративні послуги держави: соціально-економічна сутність та критерії оцінки якості надання. Поняття універсальної послуги. Сучасний стан та проблеми публічного управління в Україні, такі як неефективність, корупція, політизація, бюрократизація, централізація, недостатня відкритість, прозорість, відповідальність, громадська участь, якість публічних послуг.

Проблема оцінювання та управління якістю у публічному управлінні. Планування оцінювання та його елементи: вибір часу для оцінювання та формулювання питань, на які оцінювання має відповісти. Проблема розповсюдження та використання результатів оцінювання. Партнерське оцінювання та його переваги.

Історичний контекст формування та розвитку публічного управління в Україні, включаючи вплив радянської спадщини, незалежності, революцій, анексії Криму, війни на Донбасі, євроінтеграції та інших подій. Основні завдання публічного управління в Україні у світлі Угоди про асоціацію з ЄС.

Перспективи та виклики публічного управління в Україні, пов'язані з глобалізацією, цифровізацією, інноваціями, сталістю, пандемією, безпекою, війною росії проти України, конкурентоспроможністю, соціальною справедливістю, громадянським суспільством, європейською інтеграцією.

ТЕМА 3.

АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК РІЗНОВИД УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРИНЦИПИ, ФУНКЦІЇ ТА МЕТОДИ

Визначення та сутність поняття «адміністрування» в контексті публічного управління. Порівняльний аналіз термінів «державне управління», «державне адміністрування», «адміністративно-державне управління», «публічне адміністрування».

Адміністрування як організаційно-технічна складова публічного управління. Класичні та сучасні підходи до вивчення адміністрування: Анрі Файоль, Л. Гулик, Ч. Барнард, Г. Саймон, М. Вебер, В. Вільсон та інші. Функції, принципи, методи та моделі адміністрування. Роль адміністрування у формуванні та реалізації державної політики.

Поняття, сутність та види державної політики. Основні підходи до визначення державної політики. Підстави та обмеження державної політики. Знаряддя державної політики та їх класифікація. Процес здійснення державної політики: етапи, суб'єкти, чинники, проблеми. Здійсненість та впливовість державної політики.

Управління проектами та програмами як складова адміністрування. Поняття, сутність та види проектів та програм. Етапи, методи та технології управління проектами та програмами. Оцінка ефективності та результативності проектів та програм.

Поняття, сутність та види адміністрації. Завдання, принципи та функції адміністрації. Юридичний та економічний аспекти адміністрації. Парадокси, зумовлені некомерційним характером адміністрації. Публічна адміністрація та її елементи.

Проблема співвідношення «політики» та «адміністрації». Взаємопроникнення політики та адміністрації та його аспекти. Політична поведінка державних службовців та основні напрями її вивчення. Психологічні аспекти адміністрування та феномен законів Паркінсона. Адміністративна реформа: покликання, передумови та дилеми. Поняття посадової особи та відповідальності посадової особи. Формальні та неформальні механізми відповідальності посадових осіб.

Роль адміністрування в умовах війни та повоєнної відбудови України.

ТЕМА 4.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА МОРАЛЬНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

Принцип законності у публічному управлінні та адмініструванні. Поняття, сутність та види законності. Законність як основа демократичного ладу та правової держави. Законність як гарантія прав та свобод людини та громадянина. Законність як обов'язок органів публічної влади та їх посадових осіб. Законність як критерій ефективності публічного управління та адміністрування. Забезпечення та контроль за дотриманням законності у публічному управлінні та адмініструванні.

Конституційно-правові засади публічного управління. Конституція

України як основне джерело права у сфері публічного управління. Конституційні принципи публічного управління. Конституційні права та обов'язки громадян та їх організацій у публічному управлінні. Конституційний лад України та його відображення у системі публічного управління. Конституційні реформи у сфері публічного управління.

Нормативно-правова база організації та функціонування системи органів публічної влади в Україні. Поняття, сутність та види нормативно-правових актів у сфері публічного управління. Ієрархія та система нормативно-правових актів у сфері публічного управління. Процес прийняття, підписання, опублікування та введення в дію нормативно-правових актів у сфері публічного управління. Особливості правотворчої діяльності органів публічної влади різних рівнів. Основні напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення публічного управління та адміністрування.

Морально-етичні аспекти публічного управління та адміністрування. Поняття, сутність та види моралі та етики. Мораль та етика як складові культури публічного управління. Моральні цінності та норми у публічному управлінні. Етичні кодекси та стандарти у публічному управлінні. Етична відповідальність та дисципліна у публічному управлінні. Етичні дилеми та конфлікти у публічному управлінні. Етичне лідерство та керівництво у публічному управлінні.

Сучасні умови України в контексті нормативно-правових та моральних засад публічного управління та адміністрування. Аналіз сучасної політичної, економічної, соціальної та правової ситуації в Україні та її вплив на публічне управління та адміністрування. Основні виклики та проблеми, які постають перед публічним управлінням та адмініструванням в Україні, такі як: корупція, неефективність, нестабільність, недовіра, незадоволення, конфліктність, невідповідність європейським стандартам та вимогам та способи їх подолання. Основні перспективи та можливості для реформування публічного управління та адміністрування в Україні, такі як: євроінтеграція, децентралізація, демократизація, цифровізація, інновація, сталість, партнерство, громадянське суспільство. Рекомендації щодо підвищення рівня законності, моральності та етичності у публічному управлінні та адмініструванні в Україні в умовах війни Росії проти України та повоєнної відбудови.

ТЕМА 5.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ: СТРАТЕГІЇ, ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Концепції публічного управління економічними процесами. Поняття геоekonomіки. Загальні принципи та особливості функціонування державного сектору економіки як об'єкта управління і регулювання. Структура державного сектору економіки. Форми й типи державних підприємств. Державні корпоративні права.

Ринкові інститути. Форми організації економічної діяльності приватного бізнесу. Роль приватного бізнесу у формування економічної стратегії держави. Приватна та державна власність - взаємовідносини та суперечності. Держава як учасник і регулятор взаємовідносин у приватному бізнесі.

Приватизація як інструмент державної політики. Обґрунтування доцільності та аналіз ризиків приватизації.

Необхідність та економічна обґрунтованість розвитку малого та середнього бізнесу. Регуляторна політика держави відносно малого та середнього бізнесу. Історичні та новітні напрямки розвитку малого та середнього бізнесу, пріоритетність їх підтримки на рівні держави.

Пріоритетні напрями науково-технічної політики держави. Їх цілі та завдання в сучасних умовах українського суспільства.

Формування економічної стратегії держави. Роль міжнародних економічних організацій у формування державної політики у галузі управління економічним розвитком країни. Роль держави в управлінні економічним розвитком.

Проблеми інтеграції та реінтеграції економіки України з ключовими економіками світу. Вплив політичних взаємовідносин між країнами на розвиток їхніх економік.

Сучасна практика бюджетного процесу в Україні. Бюджет і економіка. Бюджет як стратегія економічної й соціальної політики. Бюджет і стабілізація. Бюджет як засіб контролю та управління економічним розвитком. Підготовка, прийняття та виконання бюджету.

Публічне управління у сфері економіки у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Сучасні умови та проблеми України в контексті публічного управління та адміністрування у сфері економіки. Аналіз наслідків війни Росії проти України для економічної безпеки, територіальної цілісності, енергетичної незалежності та соціальної стабільності країни. Оцінка потенціалу та ризиків економічної співпраці з ЄС, США, Китаєм та іншими партнерами. Визначення стратегічних пріоритетів та цілей економічного розвитку України на середньо- та довгострокову перспективу.

Розробка та реалізація комплексу інструментів та механізмів стимулювання економічного розвитку, таких як: податкова, митна, інвестиційна, інноваційна, експортна, імпортозамінна, аграрна, промислова, інфраструктурна, екологічна, регіональна політика та інші. Моніторинг та оцінка ефективності та результативності публічного управління та адміністрування у сфері економіки. Рекомендації щодо покращення якості та прозорості публічного управління та адміністрування у сфері економіки в повоєнний період.

ТЕМА 6.

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ Й АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЮ СФЕРОЮ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Державна політика у сфері розвитку культури. Формування бренду держави та нації у контексті загальнополітичних змін на світовій арені. Проблеми самоідентифікації осередків суспільства за мовними, культурно-історичними, або релігійними ознаками, основні завдання державної політики у відповідних сферах.

Державне регулювання сферою житлово-комунального господарства. Механізми керування взаємовідносинами між постачальниками та споживачами послуг ЖКГ. Сучасні проблеми та виклики у сфері ЖКГ, такі як: заборгованість, неякісність, неефективність, корупція, тарифна політика, енергозаощадження, модернізація, конкуренція, соціальна справедливість. Шляхи та перспективи реформування сфери ЖКГ в Україні.

Управління освітою як галузь державної діяльності. Державна політика в галузі освіти. Законодавче та нормативно-правове забезпечення освітньої галузі. Органи управління освітою, їх структура, повноваження. Державні освітні стандарти. Моніторинг якості освіти. Регульовальна і контролююча функція держави у підготовці фахівців. Ліцензування, акредитація та атестація навчальних закладів. Сучасні проблеми та тенденції розвитку освіти в Україні, такі як: недостатнє фінансування, низька якість, невідповідність ринку праці, втрата кадрів, академічна недоброчесність, нерівність, інклюзія, інтернаціоналізація, дистанційне навчання. Шляхи та перспективи реформування освіти в Україні відповідно до європейських стандартів та вимог.

Охорона здоров'я як складова соціальної та гуманітарної політики держави. Особливості державного управління в галузі охорони здоров'я. Державні механізми управління охороною здоров'я. Стан та основні проблеми охорони здоров'я в Україні. Здоров'я як біологічна, соціальна та економічна категорія. Проблеми здоров'я населення України й шляхи їх розв'язання. Екологічний стан України й здоров'я населення. Медичні наслідки Чорнобильської катастрофи. Сучасні проблеми та тенденції розвитку охорони здоров'я в Україні, такі як: недофінансування, неякісність, неефективність, корупція, недоступність, нерівність, пандемія, реформа, медична допомога, медична освіта, медична наука. Шляхи та перспективи реформування охорони здоров'я в Україні відповідно до європейських стандартів та вимог.

Світова проблема «старіння населення» - основні чинники, проблеми та сценарії розвитку. Демографічна ситуація в Україні та її вплив на соціальну сферу. Проблеми та потреби літніх людей в Україні. Державна політика щодо захисту прав та інтересів літніх людей. Соціальні послуги та програми для літніх людей. Соціальна відповідальність та участь літніх людей у суспільному житті. Соціальна адаптація та інтеграція літніх людей. Соціальне партнерство та співробітництво з громадськими організаціями літніх людей.

Держава як гарант «забезпеченої старості». Світовий досвід розв'язання питань пенсійного забезпечення. Основні тенденції, шляхи та підґрунтя таких рішень. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку пенсійного забезпечення в Україні. Пенсійна реформа в Україні: цілі, завдання, результати, проблеми, перспективи. Пенсійна система в Україні: структура, функціонування, фінансування, регулювання. Пенсійні права та обов'язки громадян.

ТЕМА 7.

УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ ІНТЕРЕСАМИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ: РОЛЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Національні інтереси та їх різновиди. Американська традиція у визначенні поняття національного інтересу. Особливості європейського підходу до вивчення поняття національного інтересу. Концепція національного інтересу Р. Арона. Поняття геостратегії. Геостратегія та управління національними інтересами. Геополітичні інтереси як складова національних інтересів.

Національна безпека та її геополітичні засади. Геополітика та управління простором. Складові безпеки території. Територіальні суперечки та територіальні претензії: спільне і відмінне.

Механізм реалізації національних інтересів та його складові. Сила та могутність держави як елемент механізму реалізації національних інтересів. Територіальна експансія, окупація та гуманітарна інтервенція.

Принципи забезпечення національної безпеки. Основні напрями управління національною безпекою держави.

Стратегія воєнної безпеки України. Повноваження Президента України, Верховної Ради України та центральних органів виконавчої влади України у сфері забезпечення національної безпеки. Повноваження та функції Ради національної безпеки й оборони України.

Управління національними інтересами та національною безпекою у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Сучасні проблеми України, війна Росії проти України та повоєнна відбудова. Вплив війни на національні інтереси та національну безпеку України. Гуманітарна, екологічна, правова, культурна та інформаційна криза. Загрози тероризму, сепаратизму, гібридної війни, кібератак, дезінформації, пропаганди. Роль та відповідальність публічних службовців у захисті суверенітету, територіальної цілісності, демократії, прав людини, європейської інтеграції України. Стратегії та механізми протидії агресії Росії, відновлення контролю над окупованими територіями, забезпечення миру та безпеки, реінтеграції внутрішньо переміщених осіб та постраждалих від війни, відбудови економіки, соціальної сфери, інфраструктури, екології, культури, освіти, охорони здоров'я. Міжнародна підтримка та співробітництво України у розв'язанні проблем, пов'язаних з війною. Роль та відповідальність

громадянського суспільства, ЗМІ, експертної спільноти, волонтерів, активістів у зміцненні національних інтересів та національної безпеки України.

ТЕМА 8.

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ПОБУДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Сфери застосування інформаційних технологій у державному управлінні. Електронний уряд як інновація державного управління сучасного інформаційного суспільства. Поняття, сутність та актуальність запровадження. Принципи створення та функціонування. Міжнародний досвід у сфері електронного державного управління.

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування. Методи набуття і поширення інформації в державному управлінні на основі новітніх інформаційних технологій. Принципи електронного документообігу.

Засоби масової інформації як один з елементів публічного управління. Інтернет як засіб формування громадської думки та контролю над нею. Місце та роль соціальних мереж у формуванні громадської думки. Проблеми та ризики при використанні соціальних мереж.

Публічне управління та адміністрування в побудові інформаційного суспільства у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Основні сфери застосування інформаційних технологій у державному управлінні в Україні на сучасному етапі розвитку системи публічного управління. Переваги та недоліки електронного уряду в Україні для публічного управління в сучасному інформаційному суспільстві. Міжнародні стандарти та рекомендації у сфері електронного державного управління та як Україна їх виконує.

Методи та інструменти інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування в Україні. Роль засобів масової інформації та інтернету у формуванні громадської думки та контролю над нею в умовах інформаційної війни Росії проти України.

Проблеми та ризики пов'язані з використанням соціальних мереж у публічному управлінні: запобігання або мінімізація. Можливості та обмеження електронної демократії для забезпечення участі громадян у прийнятті рішень, залучення до громадського контролю та зміцнення довіри до держави.

Цифрові досягнення України у побудові інформаційного суспільства, підвищення якості та доступності публічних послуг, створення цифрової економіки та суспільства, підтримка повоєнної відбудови та реінтеграції окупованих територій.

ТЕМА 9.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ: КРИТЕРІЇ, ПРОЦЕДУРИ ТА СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Державна служба як публічно-правовий інститут. Державна служба та політичний устрій і тип держави. Приклади реформування державної служби у закордонних країнах.

Завдання державної служби. Види державної служби. Поняття служби в органах місцевого самоврядування.

Завдання служби в органах місцевого самоврядування. Функції служби в органах місцевого самоврядування, їх класифікація та характеристика. Поняття «державний службовець» та «службовець органу місцевого самоврядування».

Види державних службовців в Україні. Види службовців органів місцевого самоврядування в Україні. Державні службовці й політичні діячі: співвідношення правового статусу. Права й обов'язки державних службовців.

Реформування державної служби в Україні у контексті євроінтеграційних процесів, війни Росії проти України, повоєнного відновлення.

ТЕМА 10.

КАДРОВА ПОЛІТИКА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ТА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРИНЦИПИ, НАПРЯМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сутність кадрової політики на державній службі. Предмет і суб'єкт кадрової політики. Правовий режим кадрової політики. Сучасна кадрова політика в Україні. Поняття, мета й умови професійної підготовки державних службовців. Система підвищення кваліфікації державних службовців.

Цілі, принципи та напрями кадрової політики на державній службі в Україні. Суб'єкти, які відповідають за розробку, затвердження та реалізацію кадрової політики на державній службі в Україні. Правові акти, які регулюють кадрову політику на державній службі в Україні та їхня відповідність міжнародним стандартам та зобов'язанням.

Основні проблеми та виклики кадрової політики на державній службі в Україні в умовах війни, окупації та повоєнної відбудови. Основні досягнення та перспективи кадрової політики на державній службі в Україні в умовах європейської інтеграції та цифрової трансформації.

Поняття державної кадрової політики: регіональний вибір. Кадровий потенціал органів державної влади й місцевого самоврядування в регіонах України та його розвиток. Правове забезпечення державної кадрової політики

в регіоні. Поняття, структура і функції кадрових технологій.

Професійна орієнтація в управлінні персоналом державної служби. Відбір персоналу як кадрова технологія. Адаптація персоналу та її особливості на державній службі.

Технології управління кар'єрою персоналу. Формування системи кадрового резерву державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Поняття, мета та умови професійної підготовки державних службовців в Україні. Система підвищення кваліфікації державних службовців в Україні. Форми, методи та засоби професійної підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в Україні та як вони відповідають сучасним вимогам та потребам. Критерії, процедури та механізми оцінки результатів професійної підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в Україні.

Проблеми та перспективи професійної підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в Україні в умовах війни, окупації та повоєнної відбудови. Принципи, напрями та інструменти антикорупційної діяльності на державній службі та в органах місцевого самоврядування в Україні. Суб'єкти відповідають за запобігання, виявлення, розслідування та покарання корупційних правопорушень на державній службі та в органах місцевого самоврядування в Україні. Правові акти, які регулюють антикорупційну діяльність на державній службі та в органах місцевого самоврядування в Україні та як вони відповідають міжнародним стандартам та зобов'язанням. Основні форми, методи та засоби антикорупційної діяльності на державній службі та в органах місцевого самоврядування в Україні. Проблеми та перспективи антикорупційної діяльності на державній службі та в органах місцевого самоврядування в Україні в умовах війни, окупації та повоєнної відбудови.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання вступного іспиту: знання та вміння, продемонстровані вступниками аспірантури на вступних випробуваннях за спеціальністю, оцінюються за 200 бальною шкалою.

Екзаменаційний білет складається з 3 питань (по 67 балів).

Критерії оцінювання письмової відповіді вступника за питаннями білету здійснюються з врахуванням усного спілкування вступника з екзаменатором.

Національній шкалі сума отриманих балів відповідає так:

180-200 балів - «відмінно»;

140-179 балів - «добре»;

100-139 балів - «задовільно»;

1-99 балів - «незадовільно».

Вступники, які наберуть менш як 100 балів за іспит (на бюджет – не менше 130 балів), позбавляються права участі в конкурсі.

Критерії оцінювання письмової відповіді вступника на питання білету: 60-67 балів відповідає таким вимогам: продемонстровано повний,

розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання білету; творчі здібності розуміння, викладу проблеми; наведено повний перелік необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів; показано вміння користуватися методами наукового аналізу суспільних явищ, процесів; характеризувати їхні риси, форми виявлення, особливості; наявне висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання; є ґрунтовне знання необхідних законів і нормативних матеріалів (національне та міжнародне законодавство); знання теоретичних питань відповідно до основної та додаткової літератури.

46-59 балів відповідає таким вимогам: не виконано хоча б одна з вимог для отримання найвищого балу (60-67); чи допущені помилки під час наведення аргументації, посилення на законодавство, статистичні дані, теоретичні концепції, що впливає на логіку висновків під час відповіді на питання.

34-45 балів відповідає таким вимогам: не виконано три вимоги для отримання найвищого балу (60-67); зміст відповіді, аргументи, висновки відповіді не є правильними чи загальновизнаними за відсутності у відповіді доказів і раціональних аргументів на їх користь.

1-33 балів відповідає таким вимогам: не виконано три чи більше вимог для отримання найвищого балу (60-67) та допущені дві чи більше значних помилок, зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загальновизнаними, а у відповіді студента доказів і раціональних аргументів на їх користь немає, зміст відповіді дає підстави стверджувати, що особа, яка складає іспит, неправильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді або давши відповідь не на поставлене в білеті питання.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативні акти:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Із змінами, внесеними Законом України №2222-ІУ від 8 грудня 2004 року.
2. Закон України "Про державну службу" від 16 грудня 1993 р., № 3723 (втратив чинність).
3. Закон України "Про державну службу від 17.11.2011р. №4050-VI (втратив чинність)
4. Закон України Про державну службу : від 10.12.2015 р. № 889. - ОВУ. - 2016.
5. Закон України "Про службу в органах місцевого самоврядування" від 7 червня 2001 р., № 2493
6. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. №5203-VI
7. Закон України "Про Кабінет Міністрів України" від 27.02.2014 р. № 794.

8. Закон України “Про центральні органи виконавчої влади” від 17.03.2011р. № 3166.
9. Закону України “Про запобігання корупції” від 14.10.2014 р. №5113.
10. Закон України «Про очищення влади» від 16.09.2014 р. № 1682.
11. Закон України “Про префектів” (проект)
12. Концепція адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. Схвалена Указом Президента України від 5 березня 2004 р. № 278/2004.
13. Концепція розвитку законодавства про державну службу. Затверджено Указом Президентом України від 20.02.2006 р. № 140/2004.
14. Про затвердження Програми розвитку державної служби на 2005 - 2010 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 2004р. № 746.
15. Концепція реформування системи надання адміністративних послуг (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2006 р. № 90)
16. Указ Президента України “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” від 09.12.2010 р. № 1085
17. Указ Президента України “Питання управління державною службою в Україні” від 18.07.2011 р.
18. Указ Президента України “Питання реформування НАДУ при Президентіві України” від 09.12.2011 р. № 1110.
19. Указ Президента України “Про Президентський кадровий резерв «Нова еліта нації»” від 05.04.2012р. (втратив чинність)
20. Указ Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки» від 01.02.2012.р.
21. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.02.2013 р. №118 «Про примірне положення про центр надання адміністративних послуг».
22. Постанова КМУ «Про затвердження положення про НАДС» від 01.10.2014р.
23. Постанова Кабінету Міністрів України «Про умови оплати праці працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування, у 2016 році» № 268 від 06.04.16 р.
24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання державним службовцям додаткових оплачуваних відпусток» № 270 від 06.04.16 р.
25. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв визначення переліку посад працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування» №271 від 06.04.16 р.
26. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про застосування стимулюючих виплат державним службовцям» № 289 від 06.04.16 р.
27. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання оплати праці державних службовців у 2016 році» № 292 від 06.04.16 р.
28. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання працівників патронатних служб в державних органах» № 298 від 20.04.16 р.

29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про умови оплати праці окремих керівних працівників державних органів, на яких не поширюється дія Закону України “Про державну службу» № 304 від 20.04.16 р.
30. Питання присвоєння рангів державних службовців та співвідношення між рангами державних службовців і рангами посадових осіб місцевого самоврядування, військовими званнями, дипломатичними рангами та іншими спеціальними званнями № 306 від 20.04.16 р.
31. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку обрання представників громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів та експертів до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби» № 314 від 20.04.16 р.
32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додатки 1 і 3 до постанови Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2016 р. № 292» - № 322 від 05.05.16 р.
33. Постанова Кабінету Міністрів України «Про умови оплати праці працівників патронатних служб в державних органах» № 323 від 05.05.16 р.
34. Розпорядження КМУ від 18 березня 2015 р. № 227-р «Про стратегію реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування».
35. Розпорядження КМУ «Про Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 роки» від 24.06.2016 р. № 474-р.
36. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» від 1 грудня 2017 р. № 974-р.
37. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 01 грудня 2017 р. № 844р.
38. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади від 27 грудня 2017 р. № 1013-р.

Навчальна та наукова:

39. Державний механізм антикризового управління соціально-економічними процесами на засадах проєктного підходу: навч. посібник / За заг. ред. Т. М. Безверхнюк, І. А. Сенчі. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. 134 с.
40. Зубчик О.А., Шульга М.А. Менеджмент в органах державної влади. Навчальний посібник. Видання 2-е, допрацьоване. Суми, ФОП Литовченко Є.Б. 2020. 158 с.
41. Інструменти забезпечення ефективності, результативності та якості діяльності органів державної влади / М. Канавець (кер. авт. колективу),

- Ю. Лихач, А. Кукуля, О. Бутенко, Ю. Єрченко; за заг. ред. В. Купрія. К., 2019. 178 с.
42. Інституціональне забезпечення публічної влади: конспект лекцій / авт. кол.: Л. В. Гонюкова та ін. Київ : НАДУ, 2020. 64 с.
43. Колективний підручник «Глобалізаційні виклики сучасності» / авт. кол.: Л. Комаха, І. Алексеєнко, В. Гура, Г. Ситник, Н. Клименко, Є. Таран та ін.; за заг. ред. Л. Комахи. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2022. 350 с.
44. Концептуальні засади національної стійкості та державна політика врегулювання воєнно-політичних конфліктів: колективна монографія / за заг. ред. Г.П. Ситника; ТОВ «Академпрес». Київ, 2024. 358 с.
45. Корчак Н.М., Обушна Н.І. Навчальний посібник «Управління проектами в публічній сфері»: навчальний посібник. Київ : Вид-во «Каравелла», 2022. 272 с.
46. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / Г. П. Ситник, М. Г. Орел; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372с.
47. Обушна Н.І., Петринська В.В. Модернізація державної служби та управління людськими ресурсами: об'єктивна необхідність та особливості реалізації. Наукові перспективи. 2021. Випуск 4 (10). С. 148-163.
48. Орлів М.С. Підвищення кваліфікації керівних кадрів органів влади: механізми формування сучасної моделі: монографія. Київ - Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2018. 300 с.
49. Парламентаризм: підручник. 3-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська та ін. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2024. 592 с.
50. Пархоменко-Куцевіл О.І., Корчак Н.М. Механізми реінжинірингу в системі формування інноваційних антикорупційних органів державної влади: теоретичний аспект. Наукові перспективи: журнал. (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Медицина»). 2021. № 3(9) 2021. С. 180-192 (С. 332)
51. Політична освіта публічних службовців в Україні / [Ю. Лихач (кер.авт. колективу), Л. Комаха, О. Зубчик, М. Канавець, А. Малюга, С. Гербета, С. Липовська, Н. Щербак ; за заг. ред. Н. Алюшиної]. Київ : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2020. 219 с.
52. Ситник Г.П., Комаха Л.Г., Рудик А.О. Основи теорії систем та системного аналізу: навчальний посібник / за заг. ред. Г.П. Ситника; ТОВ «Академпрес». Київ, 2024. 160 с.
53. Ситник Г. П., Зубчик О. А., Орел М. Г., Штельмашенко М. Г. Політико-правове забезпечення публічного управління та адміністрування: підручник / за ред. Г. П. Ситника. Вінниця : ФОП Кушнір Ю. В., 2020. 504 с.

54. Степаненко С., Фролова Є. Публічне управління та адміністрування : навч.-метод. посіб. 2-ге видання, перероб. і доп. [Електронне видання] / С. Степаненко, Є. Фролова. - Одеса : Фенікс, 2023. 110 с.
55. Сучасні підходи і напрями розвитку публічного управління та адміністрування: підручник / А. О. Науменко, О. В. Смігунова, О. В. Дудник, С. І. Міненко; за ред. д-ра наук з держ. управління, проф. В. Д. Бакуменка; ДБТУ. Харків : Майдан, 2022. 280 с.
56. Управління містом: підручник / Л. Г. Комаха, В. С. Колтун, Ю. Ф. Дехтяренко та ін. ; за заг. ред. Ю. Ф. Дехтяренко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2023. 464 с.